

Anax imperator (Leach, 1815) – ny dansk guldsmed.

(Odonata, Aeshnidae)

Ole Fogh Nielsen.

Nielsen, O.F.: *Anax imperator* – a new Danish dragonfly.

(Odonata, Aeshnidae).

Ent. Meddr 62: 97-99. Copenhagen, Denmark, 1994. ISSN 0013-8851.

At the end of July and in the beginning of August, 1994, *Anax imperator* (Leach, 1815) was observed in the south-western part of Denmark. One male was captured, and other males were observed at an oligotrophic lake near Bordrup Klitplantage. *A. imperator* has never been recorded in Denmark before and is supposed to be an immigrant.

Ole Fogh Nielsen, Søkildevvej 87, 8680 Ry, Denmark.

Den 25. juli 1994 blev 1 ♂ af *Anax imperator* (Leach, 1815) fanget ved en (ikke navngivet) sø nær Bordrup Klitplantage, som er beliggende ca. 10 km nordøst for Blåvandshuk (UTM: WJ, MG 46) (leg. & coll. Ole Fogh Nielsen). Dagen efter - den 26. juli - blev yderligere 2 hanner (muligvis flere) set på samme lokalitet. Søen blev igen besøgt den 6. og 7. august 1994, og begge dage blev der set én eller flere hanner. Det lykkedes desuden at fotografere et hanligt eksemplar den 7. august (fig. 1). Arten er ikke tidligere fundet i Danmark.

Det skal yderligere nævnes, at jeg under arbejdet med denne artikel blev kontakttet af Mogens Holmen, der fortalte, at en medarbejder, Tine Falkentorp, mener at have set et eksemplar af *A. imperator* den 4. august 1994 i Blåbjerg Plantage, der ligger ca. 20 km nord for Bordrup Klitplantage.

A. imperator er udbredt i Syd- og Mellem-europa. I England findes den i den sydlige del og i Skandinavien var den - indtil nu - kun registreret i det sydligste Sverige (fig. 2). Desuden findes den i Lilleasien, den vestlige del af Asien og i store dele af Afrika. (Askew, 1988).

Arten yngler i varme søer og vandhuller med nogen bredvegetation og rigeligt med flydende vandplanter. Bevoksningen må

dog ikke være for tæt, da arten også sætter pris på åbne vandflader. Hunnerne lægger æggene under vandet på svømmende dødt plantemateriale eller på undersiden af flydebladsvegetationen. Larvernes udvikling varer ét eller to år (Askew, 1988; Heidemann & Seidenbusch, 1993).

Den næringsfattige og lavvandede sø, hvor *A. imperator* blev fundet, ligger i en lavning vest for Bordrup Klitplantage. Når søen er størst, har den en udstrækning på ca. 400 m x 200 m, men om sommeren tørrer store dele af den ud, og den fremstår som en mosaik af åbne vandområder, nøgne sandflader og fugtige arealer med lave og spredte bevoksninger af siv (*Juncus*) og star (*Carex*). Egentlige vandplanter forekommer ikke. Søens omgivelser er domineret af udstrakte områder med pil (*Salix*) og pors (*Myrica gale*) samt arealer med lyng (*Calluna vulgaris*) og klokkelyng (*Erica tetralix*). Den østlige ende grænser op til en fyrreplantage.

På lokaliteten blev der sammen med *A. imperator* fundet følgende guldsmede-arter: *Lestes sponsa* (Hansemann, 1823), *Lestes dryas* (Kirby, 1890), *Enallagma cyathigerum* (Charpentier, 1840), *Aeshna juncea* (Linnaeus, 1758), *Aeshna grandis* (Linnaeus, 1758), *Libellula quadrimaculata* (Linnaeus, 1758), *Sympetrum striolatum* (Charpentier, 1840),

Fig. 1: *Anax imperator* han — fotograferet ved Bordrup Klitplantage den 7. august 1994.
Foto: Ole Fogh Nielsen / Biofoto.

Symetrum flaveolum (Linnaeus, 1758), *Symptetrum danae* (Sulzer, 1776) og *Leucorrhinia dubia* (Vander Linden, 1825). De fleste af arterne, som ligeledes kan findes ved de øvrige søer i området, fløj talrigt. Især var *L. dryas* yderst almindelig, ligesom *A. juncea* også optrådte i stort tal.

A. imperator hører til blandt de smukkeste og største af de europæiske guldsmede. Det indsamlede eksemplar måler således 80 mm fra hovedets forkant til spidsen af bagkropsvedhængene og har et vingefang på 110 mm. Hos begge køn er forkroppens sider ensfarvet grønne. Hannens bagkrop er blå med sorte tegninger, hunnens blågrøn med nøddebrune tegninger. Hannen kan ikke forveksles med andre guldsmede, men hunnen vil måske overfladisk kunne forveksles med den sjældne og fredede *Aeshna viridis* (Eversmann, 1836).

Pedersen & Holmen (1994) nævner således *A. imperator* i forbindelse med beskrivelsen af *A. viridis* og antyder samtidig, at *A. imperator* måske vil kunne findes hos os: – »*Anax imperator*, der ikke er fundet i Danmark, men måske kunne strejfe hertil sydfra.« De to arters hunner vil dog uden problemer kunne adskilles ved hjælp af farvetavlerne hos Askew (1988). For en grundig og detaljeret beskrivelse af *A. imperator* henvises ligeledes til Askew (1988).

Også i flugten er *A. imperator* hannerne lette at kende. På lokaliteten fløj dyrene sammen med et stort antal *A. juncea* hanner, og *A. imperator*'s ensfarvede grønne forkrop og klare blå bagkrop gør, at arten, selv på stor afstand, let kan kendes fra *A. juncea*. Den er desuden tydeligt større og kraftigere. Ifølge Askew (1988) flyver den, i modsætning til de store *Aeshna*-arter, med bagkroppen let ned-

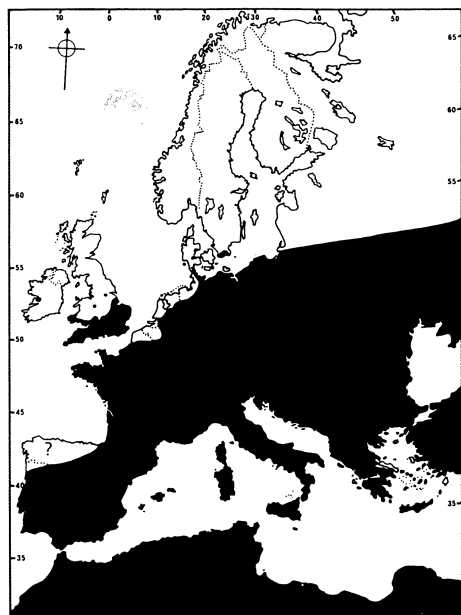

Fig. 2: *Anax imperator*'s europæiske udbredelse.

adbøjet. Mine iagttagelser på lokaliteten viste, at dette for det meste er tilfældet. Dog fløj arten i perioder også på »normal« vis med ret bagkrop.

A. imperator er en fremragende flyver, der ser ud til at kunne holde sig på vingerne i timevis. Det første eksemplar, jeg fandt, opholdt sig ved en åben vandflade på ca. 30 m x 15 m. Her fløj dyret, uden pause, frem og tilbage i mere end 2 timer, inden det heldigt lykkedes at nette det.

Næste dag forsøgte jeg – uden held – at fotografere den anden han, der opholdt sig på samme lokalitet. Fra ca. 9.30 til 14.00 holdt jeg øje med dyret, som i hele perioden konstant var på vingerne uden at sætte sig en eneste gang! Under patruljeringen blev alle større guldsmede, der kom i nærheden, ja-

get væk. Først og fremmest *A. juncea* hanner, men også i seks eller syv tilfælde en anden (eller andre?) *A. imperator* han(ner).

Som nævnt lykkedes det den 7. august at fotografere arten, som – måske på grund af det kølige og ret blæsende vejr – ikke fløj så konstant som de forrige gange og flere gange satte sig, dels dybt i bredvegetationen, dels på visne grene.

Som en del andre guldsmede er også *A. imperator* kendt for jævnligt at foretage vandringer, og i juli 1994, som blev den varmeste og mest solrige måned, der nogensinde er registreret i Danmark, må forholdene for migration siges at have været ideelle. I perioden var der mange dage med vind fra øst og syd, og fundet af *A. imperator* kommer således ikke som den helt store overraskelse. Det spændende er imidlertid, om der eventuelt har været hunner tilstede, og – hvis det er tilfældet – om en bestand vil kunne etablere sig for en kortere eller længere periode.

Umiddelbart ser lokaliteten, hvor *A. imperator* blev fundet, ikke ud til at være egnet som ynglebiodotop, men andre steder i området findes søer, hvor guldsmeden måske vil kunne trives.

Man bør selvfølgelig også kigge efter arten andre steder i det sydlige Danmark de følgende år.

Litteratur

- Aske, R. R., 1988: *The Dragonflies of Europe*. Colchester.
- Heidemann, H. & R. Seidenbusch, 1993: *Die Libellenlarven Deutschlands und Frankreichs*. Kelttern.
- Petersen, H. & M. Holmen, 1994: Fredede insekter i Danmark, Del 4: Guldsmede. – *Entomologiske Meddelelser* 62: 33-58.